

І день не день, і йде не йде,
А літа стрілою
Пролітають, забирають
Все добре з собою.
Окрадають добрі думи,
О холодний камінь
Розбивають серце наше
І співають а́міль,
Аміль всьому веселому
Однині довіка,
І кидають на розпутті
Сліпого каліку.
Невеликі три літа
Марно пролетіли...
А багато в моїй хаті
Лиха нарobili.
Опустошили убоге
Моє серце тихе,
Погасили усе добре,
Запалили лихо,
Висушили чадом-димом
Тії добрі сльози,
Що лилися з Катрусею¹
В московській дорозі,
Що молились з козаками
В турецькій неволі²,
І Оксану, мою зорю³,
Мою добру долю,
Що день божий умивали...
Поки не підкралась
Злії літа; та все тее
Заразом украли.
Жаль і батька, жаль і матір,
І вірну дружину,
Молодую, веселую,
Класти в домовину,
Жаль великий, брати мої;
Тяжко годувати
Малих діток неумитих
В нетопленій хаті,
Тяжке лихо, та не таке,
Як тому дурному,
Що полюбить, побереться,
А вона другому

За три шаги продається
Та з його й сміється.
От де лихо! От де серце
Разом розірветься!
Отаке-то злее лихо
Й зо мною спіткалось:
Серце люди полюбило
І в людях кохалось,
І вони його вітали,
Гралися, хвалили...
А літа тихенько кралась
І сльози сушили,
Сльози щирої любові;
І я прозрівати
Став потроху... Доглядаюсь —
Бодай не казати,
Кругом мене, де не гляну,
Не люди, а змії...
І засохли мої сльози,
Сльози молодії.
І тепер я розбитее
Серце ядом гою,
І не плачу, й не співаю,
А вию совою.
Отаке-то, що хочете,
То те і робіте:
Чи голосно зневажайте,
Чи нишком хваліте
Мої думи; однаково
Не вернуться знову
Літа мої молодії,
Веселеє слово.
Не вернеться... І я серцем
До вас не вернуся.
І не знаю, де дінуся,
Де я пригорнуся,
І з ким буду розмовляти,
Кого розважати,
І перед ким мої думи
Буду сповідати?
Думи мої! літа мої,
Тяжкії три літа,
До кого ви прихилитесь,
Мої злії діти?
Не хилітєсь ні до кого,
Ляжте дома спати...

А я піду четвертий год
Новий зустрічати;
Добридень же, новий годе
В торішній свитині,
Що ти несеш в Україну
В латаній торбині?
«Благоденствіє, указом
Новеньким повите».
Іди ж здоров, та не забудь
Злидням поклонитись.

22 декабря 1845
Вьюнища

1. *Катруся*— Поет мав па увазі образ Катерини з однойменної своєї поеми.
2. *Що молились з козаками в турецькій неволі* — йдеться про поему «Гамалія», в якій Т. Шевченко зобразив бранців у турецькій неволі та їх визволення.
3. *І Оксану, мою зорю...* — тобто Оксану Коваленко, якій він присвятив поему «Мар'яна-черниця».